

5

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)



Α!
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ



ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
Sen 1969 / May 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις)... Κοίμης...
(παλαιότερον ὄνομα: Σπάτοβα.), Ἐπαρχίας Σιντιμῆς,
Νομοῦ Σερρών.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Νικόλαος
Παπαγεωργίου ἐπάγγελμα Διδάσκαλος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Κοίμης: Ἡρακλείας-Σερρών
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... 5...ἔτη.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Γοργάνης Αντωνίου.....

.....
ἡλικία 90 ἔτη γραμματικαὶ γνώσεις ἀγροτικά.....
.....
τόπος κατοικίας Κοίμης-Σερρών.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικά περὶοχαὶ προωρίζοντο διὰ σπορὰν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων; Αἱ βοσκαὶ τῶν ποιμνίων τῆς ἐκμίσθου
καὶ τῆς ἐκμίσθου λευαδίας.....
- Ἐπὶ τῶν αὐτῶν χωριστὰ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα; Χωρὶς καὶ ἔκαστον χωρὶς ἐκμίσθου διὰ βοσκῆς
- 2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. Αἱ ἀγροτικά περὶο-
χὰ καὶ τῶν προερχομένων τῶν βοσκῶν ποιμνίων ἐκμίσθου ἐκ τῆς
ἐκμίσθου τῆς κοινότητος. Αἱ καλλιεργητικαὶ ἐκμίσθου ἐκ τῆς
κοινότητος
- 3) Ο πατήρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν τοῦ συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων τοῦ, διαγενομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του; Ὁ πατήρ διένειμε τὴν περιουσίαν
μετὰ τὸν θάνατον.....

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; 2 υ. χρόνως .. εἰς ἀμφότερας.

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; Ν. Α. Ι

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι ἐργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; Μ. ε. ὁλοκληρὴν τὴν οἰκογένειάν των.

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακάτοροι κλπ.) Ἱερατῆς Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ... Δεν ἔχαιρον μάλῃ εὐεργεσίαν.

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα) ; Εἰς εἶδος.

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. δια τοῦ θερίσματος, τοῦ ἀλώνισματος, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομισθίον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ;

Ο. Χ. Ι

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

Ο. Χ. Ι

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπῆγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; ... Ἱ. ε. τὰς γ. λ. μ. ο. υ. κ. α. β.

β) Ἐπῆγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρᾶματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ;

Ο. Χ. Ι

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...

α). Μ.ε. ζωϊκὴν κ.π.κ.

β). Τριφυλίου καλαμιᾶς

γ). Μ.ε. κάλυψιν χλόης

2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρήσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ... 1947

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ... Μετὰ τὸ 1916

Αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ τὸ 1931

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ... ἡ ἐξέλιξις ἐν ὅλῳ τῷ κτήματι

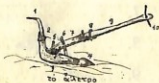
2) Οἱ εἰδηράδες (χίφτοι)

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. Ραβδί τερα 4. γ. ἐνὶ ... 7. οὐρὰ ... 10. αὐκρίαι

2. ... 5. ἐφ' ἧν ... 8. ...

3. Κεφαλακρίω 6. μεγ. ἐρ. ... 9. ...



Τὸ 7 καὶ 9 ἔκαστον ὀνόματο.

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ... Τὸ 1945

3) Μηχανὴ θερισμοῦ ... Τὸ 1935

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν). Σ. 1935....
 5) Μηχανή άλωνισμού. Σ. 1931.....
 στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ
 παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον. Θ. Ἰδριός. Ἐ. νοτιοανατολ....

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον
 σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκο-
 νιζόμενα ἐνταῦθα ;



- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾷ-
 ται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς
 ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφορῶν μερῶν καὶ τῶν
 ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

- | | | |
|------------------------|-------------------|----------|
| 1. <u>καὶ: στή. τ.</u> | 6. <u>μ. φέρ.</u> | 11. |
| 2. <u>μουλάμ.</u> | 7. | 12. |
| 3. <u>μαμά.</u> | 8. | 13. |
| 4. <u>μ. φουρσὺν</u> | 9. | 14. |
| 5. <u>... Ε. Λ.</u> | 10. | 15. |

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησην).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

.....
.....
.....



ὕνι



- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;.....

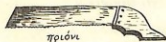
6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου.....



.....
.....
.....

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφαῖ κλπ.).....

.....
.....
.....



πριόνι



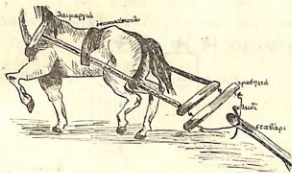
ἀρίδα



ρινί ἢ ξυλοφαῖ (ἀρνάρι)

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ
εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

..... Φαρμόσιον. ἐν. πατιερν.....



ζ. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποιος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον); 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος); 2) γυναῖκα; 3) ὑπηρετῆς. Σημειώσατε ποία ἢ συνήθεια εἰς τὸν λαόν σας.

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν)

2) Πώς γίνεται το ζεύξιμον εις τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

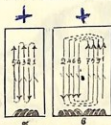
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῷα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργανο· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῳῶν ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).
... Μ.ε.. χωρὶνι.. ἐφ' ἀποτίαν... οἱ.. ἀμυρῆς... ἐδ' ἐκόντο
ἐπὶ τὴν βάσιν, τῶν μεράτων καὶ πρὸ μεντερόν τῶν
ἐκονισίων ὑπερστέγει ἐπὶ παίμο του μα νά ἔχη ὁ
ψηφολαττὴ θλιώδηρὰ ἐὰ δύο χίρια.

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλάκας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

.....



Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, γτάμιες, σιασιές, μεσοβάδες κ.λ.π.) ; **Εἰς χωρίους**

.....

.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά) ; με αὐλακιάν ; **Ν.Α.Ι.**

.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιητᾷ ἄροτρον ; **Ν**

.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὄνι : καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ.

Ὁ δὲ κώδικας χερὶ ἐγίνετο με τὴν ἀκμάειαν καὶ ἐν τῷ χωράφει. ἂν ἦταν ἐξ ἀκαμάειας μετὰ ἀέχοντα τὸ κῶμα εἰς καμῖλωμα, χερὶ νὰ ἰσοσκεθῇ. Ὁ δὲ χερὶ ἐγίνετο καλῶς τῶν προηγουμένων καὶ τὸ δὲ καλῶς καὶ ὁ δὲ.

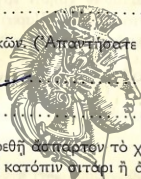
Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ... *ἔἰς τὰ ἡρῦτον καὶ δευτερον κ. ἱρ. 1. ὀργώματα*

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά: π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. *Δύο (2). ὀργώματα... τὰ καλοκαίρινά καὶ τὰ χειμῶνικά τε.*

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



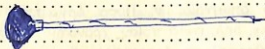
ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγραπάναυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν. *ἔν τῃ δύο. ἔτη*

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; *τρεῖς. τὴν ἐββαθρά*

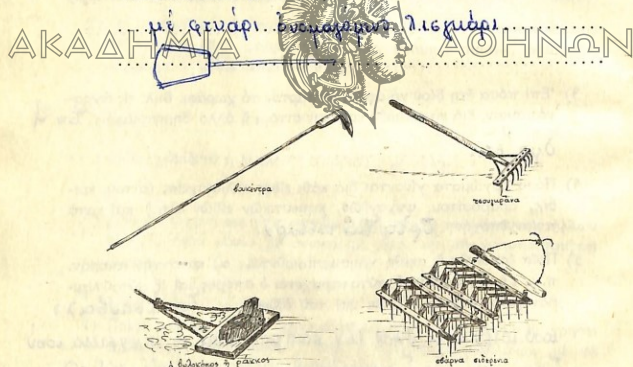
- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. *τὸ δισάκι*· εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; *τὸ τσεβιλάκι καὶ ὠφί. ἔχει. ὄλαν. ἰόν. ἐσφρά. καὶ ὁ. τενεῖς. ὠπ. ἔκυ. μαφ. καὶ ὁ. εἰσορεύς, ὠηγαίνοντας καὶ ἄ. δῶδε* β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

Όνομα μαθητή: Χρίστη



2) Γίνεται μετά τὸ ὄργωμα ἰσπεδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνι-
σμα, διβόλισμα); . . ΝΑΙ. ἔαν. ἐκ. μεγάλου βύλου, καὶ
ἐὰν δέ εἴη. καὶ κρατὺς ἢ ἀγρία καὶ γὰρ καὶ θυγατρὶς οὐ σπέρτος.

3) 'Η σκαφή μερών του άγρου που δέν έχουν όργωθῆ (με σκαλίδα, τσαπί κ. ά.); Νά γίνη εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1 - 3) ἐρωτημάτων περιγραφή ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νά παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφαί. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).



γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κή-
που· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

∴ 1. 16. μαρτ. 2. 6. τετάρ. 3. 26. αὐστ. 4. 3. μαρτ. μαρτ.



- Δ.Ε.Υ. κορυφαίου. Σωτηρόφιλος...

- ...ιδους... Η εμπορ. καὶ βιομηχ. ἐξάνετα μέγα
ἐξ ταυ κατασκευάσθη...

- τέτοιον χωράφιον.....

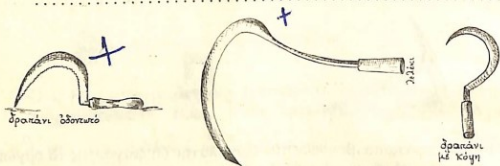
- Παράταλ:

α. Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά.
(Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ.

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.).....

Μὲ δρεπάνι ὀδοντωτὸ ἢ τὸ κοφεινὸν.....



Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφορῶν εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

Τὰ ἀνωτέρω ἐπισημασμένα δρεπάνια.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσεσ) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). μ.ε. νο 66α



- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν). ἢ ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτὴ.....

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;..... ἢ χειρολαβὴ..... ἢ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ βοδιῶν.....

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα· (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) *Μανου. τιν.*

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) *Ν. Α. Ι. Ἀλ. τιν. κριθ. μου. τῆς ρόβης.*

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

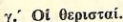
1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. *Ἀνάδοχα. με. τὸ. δρεπ. ὑψοῦ. τοῦ. φ. τοῦ. καὶ. ἄν. ἡ. δ. ε. λ. α. ν. κ. αὐ. τ. οῦ. τ. ἡ. ν. κ. α. λ. α. μ. α. ὡ. ὑ. ο. ὡ. 30. f.*

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσι) εἰς τὸ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἔλεγοντο (ἢ πῶς λέγονται). *Ἀπομεινόμενα.*

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξίς, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; *Οἱ. ἴδιοι. οἱ. θερισται.*

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα ; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστὰ ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) *Οἱ. χεριές. τοποθετοῦνται. ἐπὶ. τοῦ. ἐδάφους. τρεῖς. ὡς. εἰς. ἑσέρες. καὶ. αἱ. κεφαλαὶ. ἐπὶ. ἐκ. αὐτοῦ. ὡς. αὐτῆς. κατεύθυνσεως.*

.....



- 

- 14 —

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; Ν.Α.Α.

ὡμωδὴ ἦσαν ἡμέραι. νά. ἦσαν. ἡμέρα. Δευτέρ. α, Τετάρτ.
Πέμπτη. ἡ Παρασκευή.....

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικά τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά.

Τραγούδι.

? Ὁρ. Βαγγελῶν ἡμῶν τὸ νταγιαντῶν.....
ἄλλη μέρα. νά. Δερίτῃ. καὶ τὸ βράδυ. νά. κεντῶν.....

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχους ποὺ μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ με τοὺς ἀποκοπέντας στάχους πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθην, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον. Ἡ δέξια μὴνὶς τοῦ τελευταίου χωραφιοῦ
ἀφῆσαν. μίαν χερίαν τὴν ἑκταγὰν μίαν ὠκείαν
μαὶ τ' ἀφῆσαν. καὶ ἑσπῶσαν. ἑνὲ. μὲ. νά. εἶρη τῶν
ἄλλη χρονίῳ. ἡ γριβότιρο. μωερίνέτι...

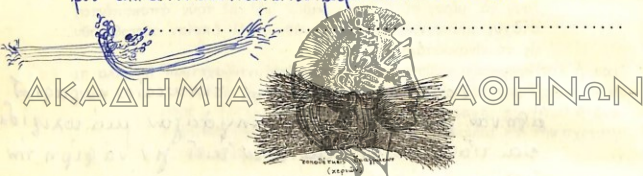
δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Ἄν. ἦσαν. τὸ. εἰτάρ. γηρό. τὸ. ἀφῆσαν. ἀμέσως. Ἄν. ἦσαν
λίγο. μαλακῶ. τὸ. ἔδωσαν. ἀμέσως. καὶ. ἐπῆσαν. τὰ. δερῶ-
μα. ὀρθία. μέ. τὸν. στάχους. ὡρὸς. τὸ. ἐπῶσαν...

- 2) Πώς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδῆς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ἄν. τὰ κρόβωλα καὶ δέριζαν. ἦσαν ὅλα χερσὶ ἐναι. ὁ καδέναι ἔδενε τὰ δέμας. τὸν ἐξέδεναν. Ἄν. θυγατέρι...
 καδέναι ὑπερῆκε. ἄφηναι τὸ δέμας. εἰς αὐτό. ἔδενονταν
 μὲ καλαμὶς εἰς τὰς ἰσθμὸν ἐν τῇ ἰσθμῷ. καὶ καὶ ἐν τῇ
 εἰς αὐτὰ καλαμὶς. μὲ τὸ καλαμὶς τὸν κρόβωλον ἐν τῇ
 μὲ ἄλλα τόξα. ὅσα τὸ μέρος τῶν καλαμῶν.....



- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφίηνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; ἔξ. βολι-

τὸ μέρος τῶν καλαμῶν, γὰρ τὰ φορτωθῶν. ἔρχοντο. εἰς τὴν ἐκκέναν
 ἔφηνονταν τὰ δέμας. ἀπὸ δεματῶν. εἰς τὴν ἐκκέναν. εἰς τὴν
 καδὲ ἐκκέναν. εἰς τὴν ἐκκέναν. εἰς τὴν ἐκκέναν. εἰς τὴν ἐκκέναν.
 ἐκκέναν.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ; το 1935

2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ εξαγωγή (βγάλισιμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν· *An. η' πλ. πηδ. ε' περὶ μετὰ τὸ βγάλισιμο*

φωτογραφίαν. Άν. πλαν. πολλὰ ἐπὶ ἐμῶν τὸ βγαλμένο μὲν ἔστι
 καὶ εὐφρένιο. ἀλλ' ἐν ὁμορφίᾳ μὲν φράζω. Άν. πλαν. μικρὸν τὸ μέρος
 μὲν ἔστι τῶν...



στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

1) Ἐσυνηθίστετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον). Ἐάν ναί, περιγράψατε πῶς ἐ γίνεται ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ. Μέ. τριφύλλι, σανόν, βίκον, καὶ κορυμβόχορτον. μέ. χόρτα. Διὰ τὰ πλάκηρις.

2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σαγὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.). Μὲ νόβαν.....

(Παραθέσατε και σχεδιάσματα ή φωτογραφίας).....

3) Ζήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἔργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο ; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) . Διχυράνι . . καί . . φά . μα

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἄλωνισμόν. Συνκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἄλωνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. Μετεφε-

ροντο εἰς τόπον καὶ οὐκ ἐδηλώμεθα εἰς χωράφια
μακρὰν ἀλάζ
Μιά . χρονί . . εἰ . . ἐν . . μίαν . . τὴν ἄλλην . . εἰ . . ἄλλο . . καί . . ὅνα-
μάζω ὁ δὲν ὅσοι
ἦτο . ἡλθὲν . . ὅτων . ἀχυρὰν

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἄλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται : θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν ; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως ; ἡλθὼν στολῶν .

ἡλθὼν
Μετὰρξεν . 12 . ὀήμαρ . μακρὸς . καί . 6 μέ

ἔφάρδα . Σε . ὕψος . 2 μ . το καθ' ἑαυτὴν μετὰ τὰ ἐσάκοντα
ἔβαζαν μετὰ τὰ ἐσάκοντα ἔξω εἰς τὴν ἀποτίεσθαι τὴν αὐτὴν

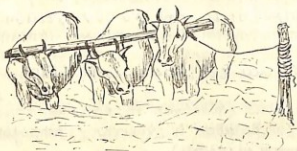
- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἄλωνι διὰ τὸν ἄλωνισμόν τῶν δημητριακῶν ; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἄλωνι ; Εἰς το

ὁ χωρισμός . ἦν . τὰ δημητριακὰ . ἦσαν . λιγότερα . τὰ
ἔσκαρναν . ὅτι . εἰοίτε καί . τὰ τεκνοσθέν . μέ . τὸν . .
νόμον . ὅτι . καμάρ . (αὐτὸ . μὲν . τὴν . εἰς

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἄλωνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου ; Εἰς ποίαν θέσιν ;

τὸ μέρος . καὶ . ὡς ἔρχαν
τὰ κοριεστέα . τὴν ἑλκ

... Δέν.. κρηβι. μο μοι σιδαν. ἀλευν' ο σιδας:



- α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχυῶν διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφορέων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁλώ-
νιου ἐξήμισιο στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος ἀπὸ τὸν
στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα. Ἡμεῖς

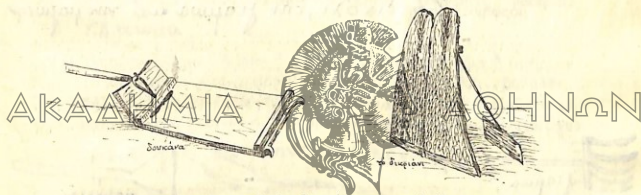
66 10 ἔως 14. πάντως τὰ ἐπ' αὐτοῦ. μέ. τίς. μαλακίαι, κωιδιεύς. 66 ὅλο
τὸ ἀπὸνι. Ἄν. χρησιμοποιοῦσθαι. ἀφαικίον (δουμένη) ὁ δ. δηλῶς
τῶν γυναικῶν εἰσέμετο. ἔθανον. Ἄν. ἦσαν. με. ὠήτρα, ὠήσαντες.
ἴδω αὐτὸς ἡν. ἡγεῖται. καὶ. περιεγέρονται. μαζί. μέ. τὰ γυναικῶν
πολλὰ δὲ τίς δὲ περισπῶντες.
β) Πῶς ζεύονται οἱ βοες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ

- 20 —

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

*Δὲν εἰσέρχεται
τετατοῦ χρόνου
ἐν γυναικί.*

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὀπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.



Σημειώσατε, ἂν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκᾶνα, δικριάνι, βωλόςυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; .

*Ἡ δὲ εἰσαγωγή καὶ τὸ κρεῖστον
ἐκ τῆς ἀρχαίας. Ἡ δὲ ὁμοία ἐκ τῆς
ἐκ τῶν νεώτερων.*

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὴν ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;

~~Ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῆς δύσεως~~
 Ἀπὸ 9 ἢ 10 π. μ. εἰς τὴν 4^μ μ. μ.

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρῆσει; (Εἷς τινας τόπους χρησιμοποιοῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικοῦλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): τὸ διχάλι, τὴν μαμωα καὶ τὴν μαμωαρι.

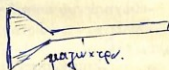
ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ



μαμωα



μαμωαρι

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόππους στάχυν ; Μ. ε. τοῦ διχάλι. ἢ τὴν μαμωα. ζετινάξω τὰ διατημένα στάχυν. ἢ τὰ τριγὰ. καλύνειν. ἢ ἀφύαλα. ἢ ἡ ἡτῆρ.

- 14) Ἦτο ἐν χρῆσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπετε κατωτέρω εἰκόνα).

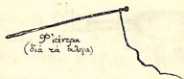
Ἦαι... Εἶχε 2. μέ. 2,5 μ. μήκω. Ἦσαν ἀπὸ βουρανία

ἢ καβαν. καὶ ξύλο. καὶ χυτῆθεν. ἐντὸς μαρτί. ἀπὸ σφα-

καὶ ἐκ τῶν ὑστερόν. τοῦ λυμφοῖζαν. ἢ τὰ ξύνη μυτιφ.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .. **εἰς τρεῖς** ..

ἑξ. ὡς δ. ο. (2) ..



- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

ἡ κίμα ..

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μετὰ τὰ ἴδικά του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοὶ ἀλωνισαῖοι καὶ ἀγωνισαῖοι), οἱ ὅποιοι εἶχον βοδία ἢ ἀλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν .. **ὁ γωρμ**

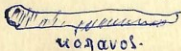
μὴ τὰ ζῶα τὸν, μόνον τὸν ἡλώνιζε ..

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μετὰ ζῶα καὶ μετὰ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μετὰ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μετὰ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ο Χ Ι

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; Ἐλέγετο ὡς ἔπαιον

Κατεσκευάσθη ἀπὸ σφυρνάρι ἢ μουριάς, ὅσκιον ἕνα μέτρο. Τὸ ἕνα ἄκρον εἶχε πᾶχος ὡς ἑξήκοντα καὶ τὰ ἄλλα τοῦ 10 ἢ 15.



- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλὴν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται), χρήσις τοῦ κοπάνου;
(π.χ. φακῆς, ρεβιθίων κλπ.)...

Ἐγίνετο ἐν τῇ αὐλῇ. ἢ ἐν
ὁρόσειο (χαμάτι). Αἶα. ὁ μάστιξ, φασόλι, φακὴ, ρεβιθίδι, κ.ρ.β.



κοπάνος στρογγυλός



ξύλο κοπανιστὸν διὰ τὸ κοπάστημα
μικροῦ καρποῦ δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ



Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν; .. Μόνον. ὕψος. ἡλικ. μετῶν. τῆς οἰκίας...

χ. κ. κ.

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι
στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν;
Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρίσμου τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦ σταχύος, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας)

Τὸ ἀλωνισμα ἐγένετο μόνον διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ καρποῦ, διότι τὴν ἀχυροποίησιν ἔκρινον σταχίαν τὴν ἐφευρήσαντο οἱ ἀλωνισταί.

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναι, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;

23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγένετο χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας.

Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς).

Ἡ ἀλωνιστικὴ μηχανή ἐκινῆται μετὰ τὴν ἐκκέντρινσιν ἀντισηπτικῆς ἐκρηκτικῆς οὐσίας ἀπὸ τοῦ ἀλωνιστοῦ.

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Με ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.

Τὸ λειῶμα ἐσωρεύετο μετὰ τὸν ἐκκέντρινσιν ἐν ἐκνήματι.



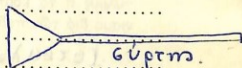
τοῦ δικιργιάν (ἐ' λειῶμα)



τοῦ δικιργιάν (ἐ' λειῶμα)



τοῦ δικιργιάν (ἐ' λειῶμα)



ἐκκέντρινσιν

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλου ἢ ἐπίμηκες ; στρογγύλου
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

OXI

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι; Ἰχθυογράφησατε τοῦτο... Τὸ ἀνέμισμα ἐξήντο
διὰ τοῦ λ. κ. ν. ι. ρ. ο. ὁμοῦν τῶν λέξεων ὑμῶν (θρινάκι)



ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίξει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ;
 .. Στυπιδίχνο .. φ.ερ.ε.6.60.5.ε.φ.α. .. ἡ .. γυναῖκα

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινας τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κοντύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεταί δεύτερον ἄλυνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

... Ἰστέα λ. α. Ἄν κα. συμμετρύνονταν. ὡς ὅλεις
τις ἀσπρωτοί. καὶ εἰς τὴν γῆνονταν. εἰς τὴν ἀσπρωτοί
γῆν ἄντ' ἄν. δὲν. καθαρίζονταν. ὅλα τὰ πότεα λ. α. τὰ.
ἔκφρασαν εἰς τὴν γῆν. καὶ τὴν πότεα.

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἄνωτέρω, ἁλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἁλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο

Διὰ ζωαντάκι
καὶ τὸ κίτρον αὐτό

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (άνεμίσματος) ἀπόχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

Μὲ τὸ δαρμόνι

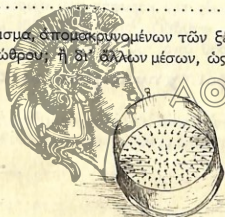
Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ άνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ύλων ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

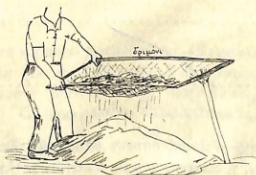
ΑΘΗΝΩΝ



κοσκίνο παλιό δερμάτινο



κόσκιος ἢ ἀριλόγιος



δαρμόνι

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; **ΝΑΙ**

2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; 3) Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός; 4) Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του; 5) Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ;

3) **Ο σωρός σχηματίζεται με τὸν αὐτόν.**

3) **Οχι**

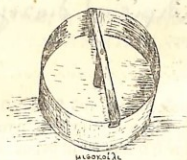
4)

5) **Οχι**

8) Ἀλλὰ ἔτι μὰ προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

γ'.1) Ποία ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετὸ ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις ὁκάδας, εις κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἶχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας). Ὁ δ. δ. ματι. ε. το. ἔρχομαι
εἰς τὸ ὀλίγον. ἔμνησε μία βέρβα. ἡσ. ὑπακούει. εὐ. ὑπέρτος
τοῦ. ὑπέρτος. ἔκτιστος. εὐ. ἡσ. ὑπέρτος. εὐ. ὑπέρτος. εὐ. ὑπέρτος. εὐ. ὑπέρτος.
εὐ. ὑπέρτος. εὐ. ὑπέρτος. εὐ. ὑπέρτος. εὐ. ὑπέρτος. εὐ. ὑπέρτος. εὐ. ὑπέρτος.



- + α) τὸ παπαδιάτικο,
+ β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,

γ) τὸ γυφτιάτικο,
δ) τὸ ἀλωνιάτικο κατ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερα μετὰ τῶν δημοτριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν)

- 3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνθηκὰς) *Ο. καμάρια. σκευασμένα. εἰς τὰς ἐπιτοὺς. ὑδατοὺς. ξυλῖνον. μύβαν. 2 μ. x 2 μ. τὰ χυόμενα «ἀμμοαρία»*

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον; εἰς τὰ ἀλὼν. ἀφ' οὗ ἀχυσὴν
μαζεύει. μέλι. γράμματα. ἑ. ἐκῆμα. ἑρθ. παραλλή-
λελοιθέδου. καὶ. ἐμειώζονταν. μέ. καλῶμα.....

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλῶνισμα;...

Ἰακώ. κῆν. διάρκειαν. τοῦ. θερισμοῦ. διαλέγονται
τοῦ. κ. σπόρου. στάχους.....

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχύων,
τὸ ὅποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ;..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς· ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον;..

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμόν εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Ἰὸν. 1^η. Μαρτίου.....

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος;

Ἰὸ. πρῶτ. ὅταν. ἐπιμύνηται. ἢ. κοιμουμένη. τὰ
ζύλα. καὶ. μαζύονται. ἀπὸ. τὸ. αἰσούνοιο. ἢ.
αὐτῆς. ἀφροεῖδε. καὶ. ἄλλα.....

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποιοὶ ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος;....

Ἡ νοικοκυρὰ.....

2) Ποῖος ἢ ποιοὶ συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.
Τὰ κλέπτουν; "Αν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος;.....

Οχι.....

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Ἀπὸ τὰς συνομιλίαις τῆς αὐλῆς.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, εὐχκαί, ᾠδαί, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα.....

ἤνθοσαν ἄλλα τὰ άτομα τοῦ εἰσιτιοῦ ἤνθω
ἀπὸ τῆς φωτιάς γιὰ νὰ καλοῦν οἱ γύλλοι ἀπὸ
τὸ βῶϊτι.....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

Μόνον ἤνθοσαν.....

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

..ζωοποιούμενα..ζύλα..τῆς..αδλῆς..

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς)

ΟΧ!

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ